

TELEKI PÁL ORSZÁGOS FÖLDRAJZ-FÖLDTAN VERSENY

ORSZÁGOS DÖNTŐJÉNEK

FELADATLAPJA

7. OSZTÁLY

2015.

Kedves versenyző!

Mielőtt elkezdenéd a feladatlap kitöltését, figyelmesen olvasd át az alábbi útmutatót!

ÚTMUTATÓ

A feladatlap megoldásához segédeszköz nem használható! Könyvet, térképet, mobiltelefont a versenyre bevinni nem lehet. A feladatokat tintával (golyóstollal) kell megoldanod, radirozós toll használata nem megengedett! Mielőtt válaszolsz a kérdésekre, jól gondold át a feladatot!

Ne időzz túl soká egynél! Ha nem tudod a választ, nyugodtan menj tovább. A kihagyott kérdésekre akkor térj vissza, ha már minden mást megoldottál, és még van idő!

A feladatlap összesen 100 kérdést illetve feladatot tartalmaz.
Az egyes feladattípusok előtt útmutató található. Ezek tanulmányozása elengedhetetlen az eredményes megoldáshoz.

A feladatok elvégzése után a végleges válaszokat vedd át az „Értékelő lapra”!

Az „Értékelő lapon” már nem javíthatsz! Az átjavított válaszokat nem fogadjuk el!
Törekedj az olvasható írásra!

Minden helyesen megoldott feladat 1 pontnak számít.
Maximálisan 100 pont szerezhető.

A feladatok megoldására 90 perc áll rendelkezésedre!

Sikeres versenyzést kívánunk!

A VILÁG LEGMÉLYEBB TAVA

Útmutató: Az alábbi szövegek, képek a Bajkál-tóval kapcsolatos információkat tartalmaznak. Alaposan nézd át, olvasd végig őket, majd dönts el az állításokról, hogy igazak vagy hamisak. Az igaz állításokat „A”, a hamis állításokat „B” betűvel jelöld! A választott betűkódokat másold át az „Értékelő lapra”!

A kritikusnál is alacsonyabb a Bajkál-tó vízszintje

MTI2015. 02. 27. 22:38

A kritikus szintnél is alacsonyabb már a Bajkál-tó vízszintje - jelentette az orosz vízügyi hatóság pénteken. A szibériai Jenyiszej folyó vízgyűjtő területén található tó vízállása két centiméterrel alacsonyabb a hatóságok által minimumként megjelölt 456 méteres tengerszint feletti magassághoz képest - olvasható a gismeteo.ru oldalon.

Az orosz meteorológiai intézet előrejelzése szerint azonban az apadás nem áll meg, és a Föld édesvízkészletének ötödével rendelkező tó, amely a világ legmélyebb tava egyben, leghamarabb a májusban várható áradások idején telítődhet. Addig még 13-15 centimétert fog apadni - írta a RIA Novosztyi orosz állami hírügynökség.

Soha nem volt ennyire alacsony

Január végén az elmúlt hatvan év legalacsonyabb vízállását mérték a Bajkálon. A burjátföldi rendkívüli helyzetek minisztériuma emiatt vészhelyzetet hirdetett ki, és a legmagasabb készültségi fokozatot rendelte el, miután a tó környékén lévő falvakban vízhiány alakult ki. A Mongóliával határos Burjátföld kormányzatához beérkezett jelentések egyes földalatti források elapadásáról, a halállomány megfogyatkozásáról és gyakori erdőtüzekről szóltak.

Vitatják az okokat

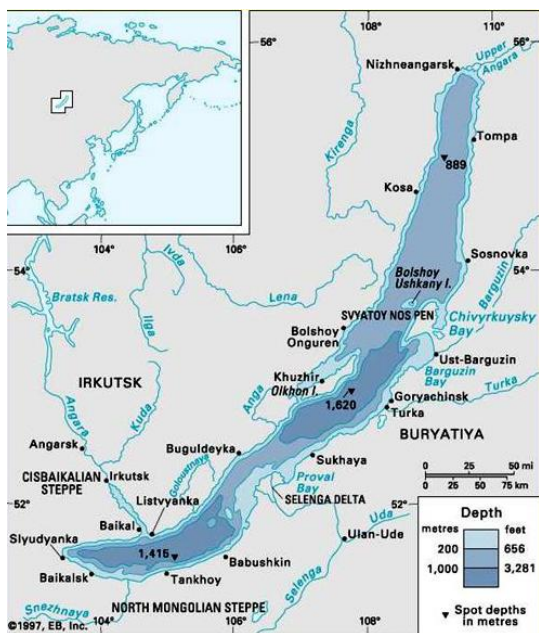
A természetvédők, a halászok és a tó által biztosított vízenergiától függő ipari létesítmények évek óta huzakodnak egymással a Bajkál megóvása, illetve kihasználása miatt. Környezetvédő szervezetek a száraz időjárást és a tó körüli ipari üzemeket okolják a vészes apadásért. Az illetékesek ezt cáfolják, és azt állítják, hogy nem a Bajkál-tóból eredő Angara folyó mentén épített vízerőművek miatt csökkent le ennyire a vízszint, holott az irkutszki vízerőmű látja el árammal és vízzel a közel hatszáz ezer lakosú várost, és az ott lévő hatalmas alumíniumkohót is.

A NASA Aqua műholdjának felvétele a szibériai Bajkál-tóról 2011.09.22-én. A köd követi a tó alakját, szinte teljesen fedi azt. A tó északkeleti részén hósziklák láthatók a hegyek gerincein. (Az északi irány a kép felső részén van)
earthobservatory.nasa.gov

A bajkáli foka vagy nerpa az egyetlen édesvízben élő fókafaj

A Bajkál-tó 25-30 millió évvel ezelőtt alakult ki, átlagos mélysége 730 méter, míg legnagyobb mélysége 1620 méter. Vízfelszíne 456 méterrel van a tenger szintje felett. A 636 km hosszú és 80 km széles tó valójában egy kontinentális hasadék, amely 1996 óta a Világörökség része. A Bajkál-tó vize rendkívül jó minőségű, mintegy 40 méteres mélységig átlátszó.

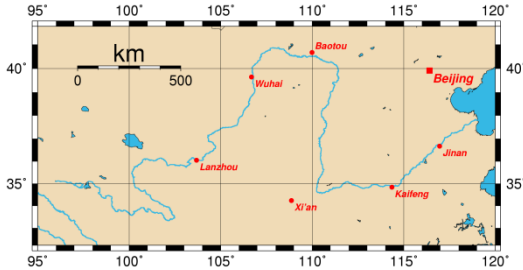
Borisz Agafonov irkutszki geológus műholdak fényképeinek elemzésével megállapította, hogy a tó medencéje évente kerekén 5 milliméterrel szélesedik. Egyedül ennek következtében évi 20 millió köbméterrel nő a térfogata, fenéke sem stabilis, hanem süllyed. Ezt a földkéreg mozgásai okozzák, a Bajkál-tó ugyanis szeizmikusan aktív zónában fekszik.

Ha a földrengések tovább is így folytatódnak, a Bajkál-tó a távoli jövőben egy Ázsiát kettéosztó tengerré válhat.

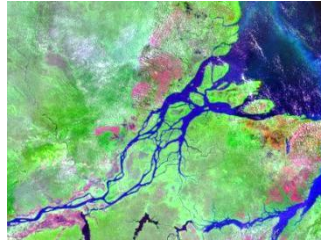
1. A Bajkál-tó vizét az Angara vezeti le a Jenyiszej folyóba.
2. A tó a Föld egyik legidősebb állóvize, medencéje a középidőben alakult ki.
3. A Bajkál-tó fenekének legmélyebb része 1164 méterrel van a tenger szintje alatt.
4. Délkeleten a Selenga folyó tölcéértorkolattal ömlik a tóba.
5. A Bajkál-tó medencéjéhez hasonlóan jöttek létre Kelet-Afrika tavai, pl. a Tanganyika-tó.
6. 2015 januárjában az elmúlt hatvan év legalacsonyabb vízállását mérték a Bajkálon, és az apadás nem állt meg.
7. Az alacsony vízállás miatt Burjátföldön vészhelyzetet hirdettek ki, és a legmagasabb készültségi fokozatot rendelték el, mert a közeli falvakban vízhiány alakult ki.
8. A környezetvédő szervezetek a halászokat okolják a vízszint csökkenéséért.
9. A Világörökségi területen nem ritkák a földrengések, a tó fenéke süllyed.
10. A Föld egész lakosságának érdeke a tó tisztasága, hiszen itt található a Föld édesvízkészletének ötödrésze.
11. Legmélyebb pontja a tómedence északi részén van.
12. Itt találkozhatunk az egyetlen édesvízi fókafajjal, a bajkáli fókával.
13. 2011. szeptember 22-én érdekes jelenséget fotóztak: úgy fedte be a köd a tavat, hogy szinte tökéletesen követte az alakját.

VÍZFOLYÁSOK

Útmutató: A műholdas képek, térképek folyókat ábrázolnak. Párosítsd betűjelüket az alábbi állításokhoz! A választott betűket másold át az „Értékelő lapra”!

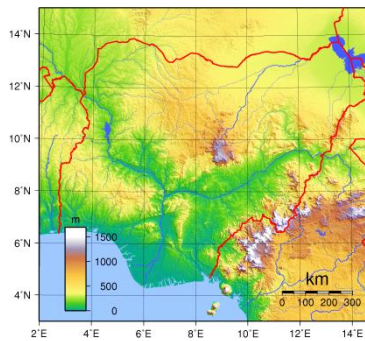
A

B

C

D

E

14. Nílus
15. Sárga-folyó
16. Amazonas
17. Colorado
18. Niger
19. Ugyanannak az óceánnak a vízgyűjtő területéhez tartozik, mint a B.
20. Nevét a vízében lebegő, apró szemcsés üledékes kőzet miatt kapta.
21. Látható Egyenlítőként is szokták emlegetni.
22. „Kék”forrása a Tana-tóból ered.
23. Kialakította a Föld egyik legszebb szurdokát, melynek alján 1,7 milliárd éves kőzeteket is találunk.
24. A legújabb kutatások és mérések alapján Földünk leghosszabb folyója.
25. Afrika második legbővizűbb folyója.
26. Árhulláma nyáron kezdődik, majd észak felé haladva októberre éri el a deltatorokolatot.
27. Medrébe építették a Hoover-gátat, amely elkészülésekor a világ legnagyobbja volt.

KI MONDHATTA MAGÁRÓL?

Útmutató: Olvasd el a leírásokat, majd dönts el, hogy melyik szöveget ki mondhatta a felsorolt személyek közül! A leírás sorszáma mellé párosítsd a személy betűjét! Megoldásaidat ne felejtse el átírni az „Értékelő lapra”!

- A**   **argentín marhapásztor**
- B**   **inuit vadász**
- C**   **buddhista szerzetes**
- D**   **hindu kereskedő**
- E**   **maszáj harcos**
- F**   **tuareg férfi**
- G**   **pápua törzsfőnök**

28. Apám és anyám örökségeként én is a harmadik kasztba, a vaisják kasztjába tartozom. Tavaly volt a beavatási szertartásom, azt mondják, másodszor születtem. Ha majd megnősülök, a saját kasztomból kell feleséget választanom.
29. A végtelen pampa a hazám. Szinte előbb tudtam lovagolni, mint járni. Ezüstözött lószerszámaimat apámtól örököltem. Ó is gaucho volt.
30. Kenya déli részén élek, kunyhóm vékony botokból épült, sárral tapasztva. Egész álló nap a marhákat legeltetem, ha elfogy a fű, továbbállunk. Asszonyom nagyon kedveli a színes ékszereket és a karpereceket. Lehet, hogy én is elszegődöm túravezetőnek a nemzeti parkhoz, hátha tudok némi pénzt keresni.
31. Követem Gautama Sziddhártha tanításait, hogy megszabaduljak a szenvedéstől, elérjem a nirvána állapotát, és kiléphessek az újjászületés és szenvedés örökös körforgásából.
32. Holnap főkavadászatra indulunk a többi férfitársammal. Megváltozott a világ, már nem kutyaszánnal megyünk, iglut is ritkábban építünk. Ha gazdag zsákmánnyal térünk haza, jövőre veszünk egy új motoros szánt.
33. A Szahara belsejében élek, őseim vad harcosok voltak, a sivatag kalózaiként emlegették őket. Én már békében élek, tevekaravánommal sót szállítok a déli oázisokba.
34. A Föld második legnagyobb szigetén élek, őseim halászó, vadászó, gyűjtögető életmódot folytattak, sőt dívott a kannibalizmus is. Szülőfalum az esőerdő mélyén épült, életünk az elmúlt időkben alig változott.

NÉGYFÉLE KAPCSOLAT-KONTINENSEK

Útmutató: A következő feladatban a kapcsolatot kell megtalálnod az állítások és a kontinensek között. A választott lehetőség betűjelét írd az állítás mellé! A betűket másold át az „Értékelő lapra”!

A	Afrika
B	Dél-Amerika
C	mindkettő
D	egyik sem

35. A legforróbb kontinens.
36. Területén 35 ország osztozkodik.
37. A földtörténet során a Gondwana része volt.
38. Itt találjuk a Föld legmagasabb vízésését.
39. Mediterrán éghajlat is kialakult a területén.
40. Déli tengerpartján van a Jóreménység foka.
41. Itt található Földünk legmagasabban elhelyezkedő hajózható tava.
42. Legmagasabb pontja 6194 méter magas.
43. Fiatal gyűrt hegysége egy óceáni és egy kontinentális lemez ütközésével keletkezett.
44. Délnyugati partjai mentén meleg tengeráramlás halad.
45. Legnépesebb városa nem főváros.
46. A Ráktérítő és a Baktérítő is áthalad rajta.
47. A déli részén lévő Tűzföldet a Magellán-szoros választja el a kontinenstől.
48. A Száhel-övezetben a lakosság többsége éhezik, a túllegeltetés elsivatagosodást okoz.
49. A kontinens közel harmadrésze lefolyástalan terület.
50. David Livingstone megszállottként kereste egyik folyójának forrását.

TÖBBSZÖRÖS VÁLASZTÁS-MINDEN, AMI ÁZSIA

Útmutató: Az alábbi feladatokban egy kérdéshez négy válasz tartozik. A válaszok közül több is helyes lehet az alábbiak szerint:

- A** Az 1. 2. 3. válasz igaz
- B** Az 1. 3. válasz igaz
- C** A 2. 4. válasz igaz
- D** Csak a 4. válasz igaz
- E** Mind a négy válasz igaz

Válaszd ki, melyik lehetőség illik az adott kérdésre, majd a választott betűt másold át az „Értékelő lapra”!

51. Mi jellemző Kína mezőgazdaságára?

1. Nyugati részén inkább az állattenyésztés, keleten a növénytermesztés jellemző.
2. Területének kb. 10 %-át művelik.
3. Legfontosabb gabonanövénye a rizs.
4. A szubtrópusi területeken évente kétszer-háromszor is aratnak.

52. Melyik állítás igaz Kínára?

1. Népsűrűsége egyenletes.
2. A legnépesebb ország.
3. Fővárosa Sanghaj.
4. Az utóbbi években csökkent a népesség gyarapodása.

53. Melyik ország tartozik az első körben iparosodott „kistigrisek” közé?

1. Hongkong
2. Thaiföld
3. Szingapúr
4. Malajzia

54. Milyen társadalmi problémák gátolják India fejlődését?

1. Túlnépesedés
2. Írástudatlanság
3. Kasztrendszer
4. Savas esők

55. Mi jellemzi India gazdaságát?

1. A világ vezető szoftvergyártói közé tartozik.
2. Jelentős települése Kolkata (Calcutta), mely a gyapotfeldolgozás központja.
3. Megindult a külföldi tőke beáramlása, egyre több óriásvállalat telepszik meg az országban.
4. Az ország ásványkincsekben szegény.

56. Mi jellemző a trópusi monszun vidékekre?

1. Három évszak van.
2. A növénytakaró a csapadék mennyiségétől függően esőerdő vagy szavanna.
3. A nyári monszun az óceán felől, a téli a szárazföld felől fúj.
4. A tavasz forró és száraz, a nyár meleg és száraz, a tél meleg és csapadékos.

57. Ázsia ösföldje:

1. Dél-kínai-hegyvidék
2. Guyanai-hegyvidék
3. Dekkán-fennsík
4. Tien-san

58. Japán jellemzői:

1. Ipari nyersanyagokban gazdag.
2. Területére a téli monszun is szállít csapadékot.
3. A belterjes földművelésnek köszönhetően élelmiszerből önellátó.
4. A lakosság kb. 2/3 része városlakó.

59. Mi jellemzi a második hullámban iparosodott országokat (újabb „kistigriseket”)?

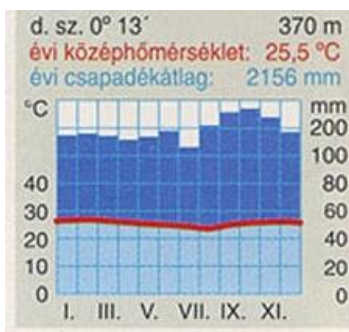
1. Külföldi tőke segítségével új, modern iparágakat hoztak létre (pl. elektronika).
2. Ásványkincsekben nagyon gazdagok. (pl. színesfémércek, kőolaj, földgáz).
3. Fejlődésük az olcsó élőlőmunkát igénylő tömegáruk gyártásával kezdődött.
4. Ültetvényeikről banán, kacsuk, ananász, pálmaolaj, kopra kerül a világpiacra.

60. Melyik ország neve mellett nem a fővárosa neve szerepel?

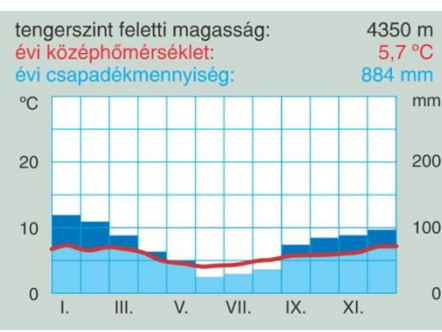
1. Izrael - Jeruzsálem
2. Irak - Bagdad
3. India - Újdelhi
4. Törökország - Isztambul

HOL FORDUL ELŐ?

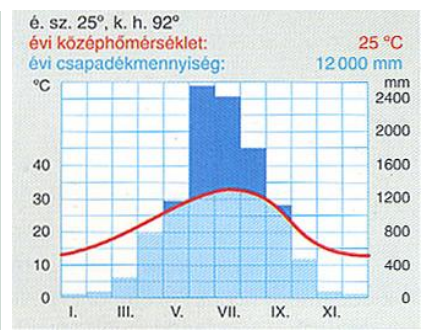
Útmutató: A túloldali táblázatban természetett növények és egy tenyésztett állat képe látható. Minden élőlényről dönts el, hogy a térképen betűkkel jelölt helyek közül hol fordul elő leginkább, és azon a tájon milyen az éghajlat, azaz melyik éghajlati diagram párosítható hozzá. Minden számot és betűt egyszer kell felhasználnod! A terület betűjelét és a diagram római számát másold át az „Értékelő lapra” is! Csak a hibátlan betű-szám páros jelent pontot érő megoldást.

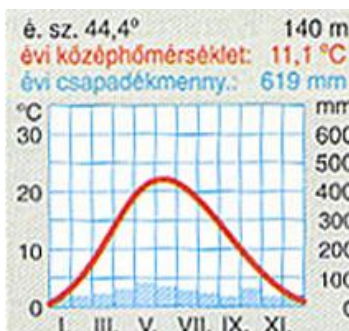
I.

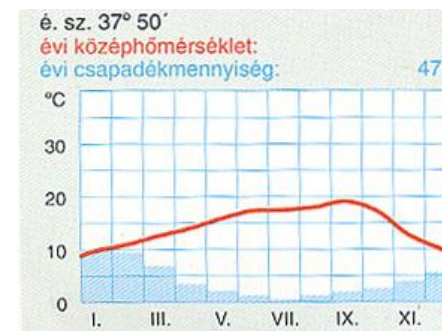
II.

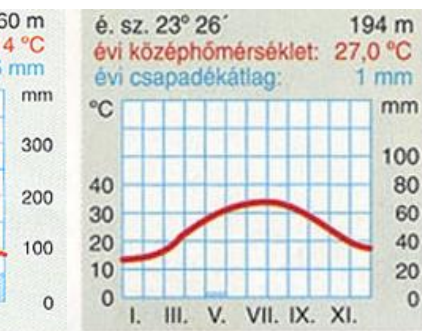
III.

IV.

V.

VI.

	61. 	62. 	63.
betű és diagram száma			
	64. 	65. 	66.
betű és diagram száma			

BETŰREJTVÉNY

Útmutató: Az alábbi megállapításokhoz három válaszlehetőség tartozik, de közülük csak egy a helyes. Ezt kell megtalálnod, a betűjelét a táblázatba írod, majd a betűkből egy értelmes szót összeraknod. Az „Értékelő lapra” az egyes betűket és a kialakult szót is át kell másolnod!

67. Felszínét a jégkori jég formálta.
C. Kanadai-ősföld
A. Brazil-hegyvidék
V. Guyanai-hegyvidék
68. A hideg mérsékelt öv (tajga éghajlat) talaja.
I. barna erdőtalaj
Ó. szürke erdőtalaj (podzol)
K. fekete mezőségi talaj
69. A füves puszta neve Észak-Amerikában.
G. pampa
K. sztyepp
R. préri

- 70. A Karib-tenger felől érkező forgószél, a Mexikói-öböl környékén pusztít.**
M. tornádó
A. hurrikán
F. tájfun
- 71. Az Amerikai Egyesült Államok címermadara:**
T. kondorkeselyű
L. fehérhátú rétisas
E. fehérfejű rétisas
- 72. Az USA melyik gazdasági körzetében található a Szilícium-völgy?**
L. nyugati
R. déli
A. északi
- 73. Város a Michigan-tó partján, fontos ipari és közlekedési csomópont.**
N. Detroit
S. Cleveland
G. Chicago
- 74. A három város közül a legközelebb van az Egyenlítőhöz.**
G. Tokió
T. New York
Ú. Peking
- 75. Hozzá tartozik a Galápagos-szigetek.**
O. Ecuador
R. Peru
A. Kolumbia
- 76. A vele szomszédos országok: Bolívia, Argentína és Brazília.**
F. Uruguay
I. Paraguay
K. Peru
- 77. Itt található a „Mennydörgő víz”.**
É. Az Iguacu folyón
M. Az Erie-tó és az Ontario-tó között
G. A Huron-tó és az Erie-tó között
- 78. Szárazföldi ország, nincsen tengerpartja.**
D. Kolumbia
R. Suriname
Á. Bolívia

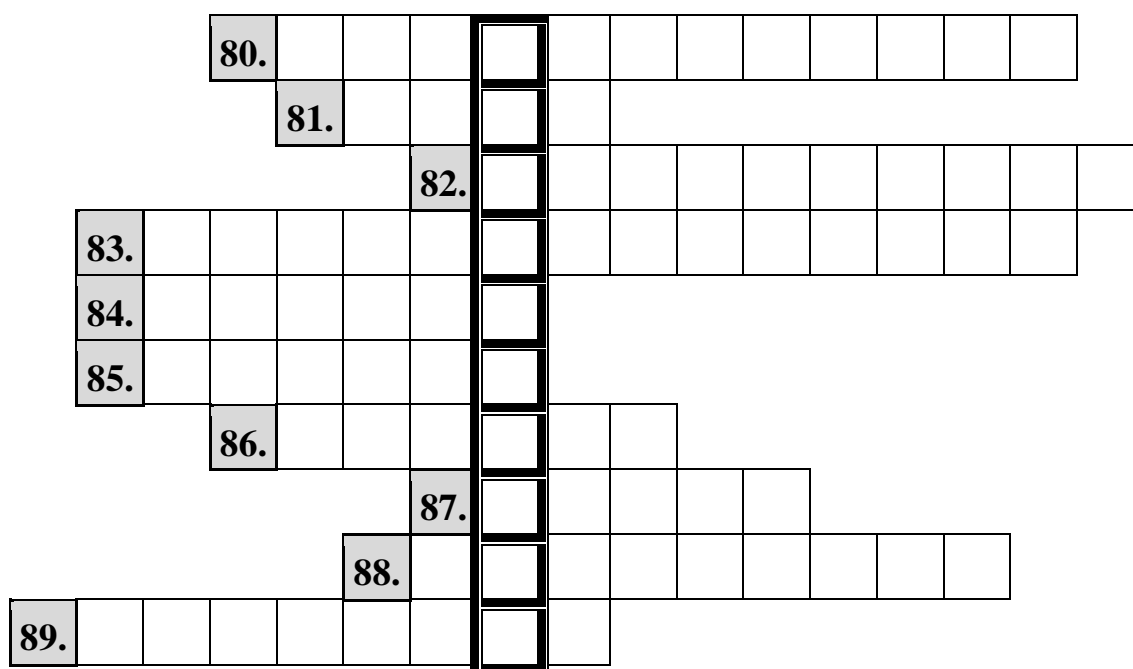
Kiválasztott betűk:

67.	68.	69.	70.	71.	72.	73.	74.	75.	76.	77.	78.

79. A betűkből kirakott szó: .....

TELEKI PÁL ÉLETE-KERESZTREJTVÉNY

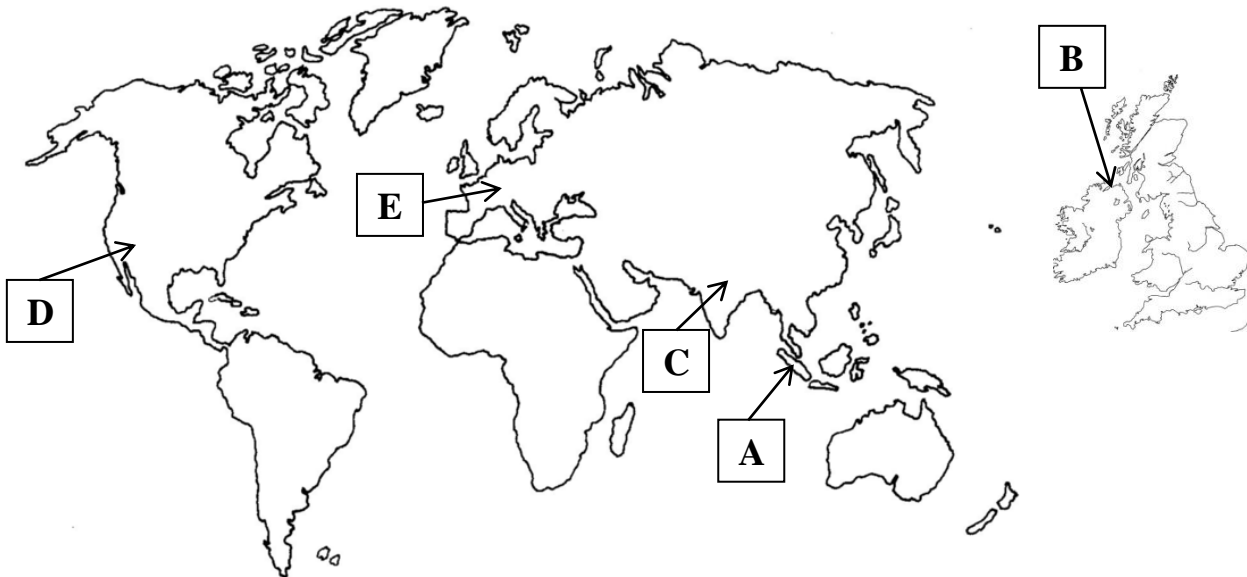
Útmutató: Fejtsd meg a keresztrejtvényt! A vízszintes megfejtéseket és a függőleges megoldást is vezesd át az „Értékelő lapra”! Vigyázz, némelyik sor két szóból áll, ezeket írd egybe! Minden betű külön négyzetbe kerüljön, a kétbetűs hangok két négyzetet foglalnak el.

80. Földrajzprofesszor, tanár, 1912-ben Teleki Pál vele utazott Amerikába (két szó).
81. Teleki Pál családjának társadalmi rangja.
82. Teleki Pál híres néprajzi térképe, amelyen a magyarságot piros színnel ábrázolta (két szó).
83. Teleki kétszer is viselte ezt a politikai tisztséget.
84. A második bécsi döntés értelmében északi része visszakerült Magyarországhoz.
85. Kurdok lakta terület, melyről Teleki a Népszövetség részére készített jelentést.
86. A Francia Földrajzi Társaságtól kapta ezt a díjat Teleki Pál.
87. E szigetekről írt munkája alapozta meg tudományos pályafutását, tette nemzetközileg elismertté a nevét.
88. A földrajztudomány ága, melyet Teleki Pál alapozott meg.
89. Ebben a városban született, és itt is halt meg.
90. A megoldás függőlegesen (két szó):.....

TERMÉSZETBÚVÁR

Útmutató: Az alábbi feladatok a Természetbúvár folyóirat cikkei alapján készültek. Párosítsd a földrajzi nevekhez a térképen szereplő betűket! Ezeket vezesd át az „Értékelő lapra”!

91. Óriások útja
92. Fekete-erdő
93. Kerinci Seblat Nemzeti Park
94. Barringer Meteoritkráter
95. Chambal Természetvédelmi Terület

Az alábbi táblázatban mindegyik területhez négy fogalom (fogalomcsoport) tartozik, de közülük csak három helyes, azaz jellemző az adott tájra, egy hibás. Ezt a **hibás állítást** kell megtalálnod, és betűjelét átvezetned az „Értékelő lapra”.

	Terület	A	B	C	D
96.	Fekete-erdő	rafflécia	tribergi zuhatag	Duna	karbon gránit, vörös homokkő
97.	Kerinci Seblat NP	Szumátra	szumátrai tigris	aktív vulkánok	Feldberg (1493 m)
98.	Barringer Meteoritkráter	sivatag	nemzeti park	Apolló program	Arizona
99.	Chambal TT.	„folyó, melynek bőre kiszáradt”	gangeszi gaviál	India	mérsékelt övezet
100.	Óriások útja	bazaltoszlopok	UNESCO világörökség	Skócia	„Kémény”, „Anyóka”, „Teve”